

1. Д. Король. Інфографіка: кому належить українська електроенергетика [Електронний ресурс] // Insider: Портал новин та аналітики, 2014. URL: <http://www.theinsider.ua/business/52d550ee60af5/> (дата звернення: 24.04.2017)

2. Дані порталу СМІДА [Електронний ресурс]// Офіційний портал НКЦПФР, 2016. URL: <http://smida.gov.ua/> (дата звернення: 14.05.2017)

УДК 336.71(477):005.35

Івасів І.Б.

д.е.н., проф.,

професор кафедри банківської справи

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана»

Перспективи малих банків в Україні

В останні роки архітектура банківської системи України докорінно змінилась. Мова йде про зростання ринкової концентрації, кардинальне зменшення кількості банків та їх відокремлених підрозділів. Особливо це стосується невеликих та середніх банків, що викликало підозри про нібито плановий характер процесу «очищення» банківської системи на користь крупних банків. Кризові явища в економіці країни, встановлення регулятором нових правил гри на ринку банківських послуг ставлять під сумнів подальші перспективи діяльності багатьох невеликих банків, що вимагає детальнішого дослідження даного питання.

Насамперед треба сказати, що термін «малий банк» не має точного трактування. Ясно, що це поняття поширюється на установи нижньої частини ренкінгу банків за обсягом активів, однак точні кількісні характеристики суттєво відрізняються у різних банківських системах. В Україні до 2016 року діяв розподіл банків на групи за розміром активів і малими вважались спочатку банки так званої четвертої групи з обсягом активів до 3 млрд. грн. [1], а у 2015

році – банки другої групи з часткою активів менше 0,5% активів банківської системи [2]. Зараз НБУ здійснює розподіл банків за критерієм власності, однак для визначення малого банку, на наш погляд, можна цілком скористатись колишнім підходом.

Оцінка ролі малих банків в економіці є полярною. До переваг малих банків в порівнянні з великими банками можна віднести:

- краща відповідність місцевим потребам;
- близькість до клієнтів;
- більш тісний зв'язок між банківським працівником і клієнтом;
- нижчі комісійні платежі;
- гнучкіші умови кредитування;

Недоліками малих банків є:

- низьке охоплення банківською мережею та банкоматами;
- нижчий продуктовий асортимент.

З точки зору регулятора питання переваг та недоліків малих банків також не очевидне. Так, дрібні банки суттєво збільшують витрати державних агенцій на нагляд, можуть збивати фокус регулятора на запобіганні системного ризику, пов'язаного передусім з крупними банками, «що не можуть збанкрутувати». На практиці ж виявляється, що якщо окремих малих банків не може бути «to big to fail», то колективно через розвинуті зв'язки малі банки можуть створювати стільки ж системного ризику, скільки і великий банк. Для прикладу, німецькі Sparkassen, дрібні банки у США у сукупності є «надто великими щоб збанкрутувати». Тому теза про загалом вищу надійність дрібних банків в сучасних умовах є перебільшеною.

В Україні через високу концентрацію банківської системи говорити про системний ризик з боку малих банків немає підстав, чого не скажеш про витрати на регулювання. Також слід звернути увагу на цікавий парадокс: порівняно високий поріг доступу на банківський ринок (500 млн.грн., тобто \$7685 млн., в т.ч. регулятивний капітал в розмірі 200 млн. грн. до 10.07.2017 р. [3]) і невеликий обсяг активів малих банків України. Це окреслює необхідність

укрупнення малих банків, наприклад, через процедури злиття та приєднання. Ще один вихід для невеликих банків – перетворення у фінансові компанії. Зараз НБУ видає чотири типи ліцензій: банківську ліцензію, генеральну ліцензію на здійснення валютних операцій, ліцензію на переказ коштів без відкриття рахунку, ліцензію юридичним особам на інкасацію. Через регуляторний арбітраж зараз фінансові компанії навіть мають певні переваги в конкуренції з банками, тож цей напрям може зацікавити багатьох власників малих банків. Передусім, мова може йти про банки з п'ятого кластеру «Обмежене кредитне посередництво» згідно внутрішньої класифікації НБУ за критерієм бізнес-моделей.

Крім вимог до капіталу, на нашу думку, серйозним випробуванням для малих банків стан приведення своєї діяльності у відповідність з вимогами комплаєнс. Вже зараз нормативні вимоги НБУ вимагають від банків містити у їх внутрішніх документах визначення та оцінку комплаєнс-ризиків, основні принципи та порядок управління комплаєнс-ризиками в банку, у тому числі з урахуванням стрес-сценаріїв, процедури та процеси забезпечення відповідальності діяльності банку вимогам законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму. Недоліком малих банків є брак ресурсів для того щоб впоратись з регуляторними вимогами щодо комплаєнс. З іншого боку, кращі зв'язки з клієнтами дають малим банкам певні переваги в порівнянні з крупними установами.

В Україні клієнтура малих банків через специфіку їх бізнесу може створити суттєві проблеми. Посилення вимог комплаєнс же змусило багато банків закривати рахунки клієнтів з непрозорою структурою власності та сумнівним бізнесом і, на нашу думку, загалом знизило конкурентні переваги малих банків.

Зниження кількості малих банків в Україні протягом останніх років мало об'єктивний характер. Цей процес швидше за все продовжуватиметься.

Список використаних джерел:

1. Про розподіл банків на групи. Рішення НБУ. 23.12.2011 N 814: [Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/vr814500-11>].
2. Розподіл банків на групи на 2016 рік. [Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=26117625>].
3. Інструкція Про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Затверджена Постановою Правління НБУ 28.08.2001 № 368: [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>].
4. Положення про організацію внутрішнього контролю в банках України. Затверджене Постановою Правління НБУ 29.12.2017, №867. [Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0867500-14>].

УДК 336.761

Ісхакова О.М.

старший викладач Університет митної справи та фінансів

Слоневський Б.К.

студент 5 курсу Університет митної справи та фінансів

Перспективи розвитку фондового ринку в Україні

В умовах економічної та політичної нестабільності в Україні найбільш гостро постає питання наукового обґрунтування теоретичних основ функціонування фондового ринку й пошуку механізмів інтеграції фондового ринку України до світового фондового ринку, що можливе лише за умов комплексного аналізу його стану та тенденцій функціонування.

Характеризуючи модель фондового ринку України, провідні дослідники вказують, що, при її формуванні відбувалося сліпе копіювання інших моделей (насамперед американської), для запровадження яких не було жодних інституційних умов. Невідповідність розвитку українського фондового ринку інтересам потенційних учасників ринку призводить до постійної втрати економікою джерел додаткових грошових коштів через те, що населення не бере участі у процесах інвестування [1].